

הדרך היומי בבלי: מסכת בבא בתרא דף פ"ח
הדרך היומי בהלכה: סימן רי"ב מאמצע סעיף א' 'הא דמברכין' עד סימן רי"ג
המוסר היומי: שם עולם פרק ז' עד 'ומה שאמר הכתוב'

לוח
לימוד
יומי

לאור החסידות

הדרך להתרומם במצוות ואהבת לרעך כמוך שאנחנו לומדים בימים אלו מהלכות ברכות

הגוף והנפש, כמו שכתב קדוש ישראל רבינו בעל התניא זיע"א, בפרק ל"ב, בעניין של קיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך", וזה לשון קדשו: "והנה על ידי קיום הדברים הנ"ל, להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו, רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה, הרי זו דרך ישרה לבא לידי קיום מצוות "ואהבת לרעך כמוך" לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו, והנפש והרוח מי יודע גדולתן ומעלתן בשרשן ומקורן באלוקים חיים. בשגם שכולן מתאימות ואב אחד לכולנה ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקים. ולכן העושים גופם עיקר ונפשם טפלה, אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם אלא התלויה בדבר לבדה".

נמצאנו למדים, שכשהאדם מחשיב את נפשו ורוחו, ועושה הגוף וצרכיו לטפלים אצלו, הרי הוא זוכה לברך על העיקר ולפטור את הטפילה במעט שבמעט, ובוודאי יכול הוא לאהוב כל אחד מישראל כמוהו ממש.

אתמול למדנו בסימן רי"ב, סעיף א': "כל שהוא עיקר ועמו טפילה, מברך על העיקר ופטר את הטפילה.

דין זה טעון ביאור לכאורה, שהרי קבעו חכמים שסברא היא ש"אסור לו לאדם ליהנות מהעולם הזה בלא ברכה", ומה לי באוכל פת ועמו מליח, אם הפת טפילה היא למליח או לא, סוף כל סוף, האוכל את הפת נהנה מאכילתה. וההסבר הוא בפשטות שההנאה מהפה אינה נחשבת להנאה, משום שעיקרה הוא לסייע באכילת המליח, ואף אם נהנה מעצם אכילת הפת, אין הנאה זו נחשבת בפני עצמה.

וביותר באים הדברים לידי חידוש במה שכתב הרמ"א בהמשך הדברים, שהאוכל גודגדניות כדי להמתיק את השתיה, מברך עליהן שהכל משום שהן טפלות למשקה, ובאמת זהו חידוש גדול מאוד.

וממנו ניקח לעבוד את ה' גם בעניינים שבין

היתכן שרמת הביבותו של מאכל מסוים קובעת את ברכתו?

כפי שלמדנו אתמול, מאכל הטפל למאכל אחר, נפטר בברכת המאכל העיקרי ואין לברך עליו. אולם, אם אוכל את המאכל הטפל, או טועם ממנו, לפני אכילת המאכל העיקרי - צריך לברך עליו. ואיזו ברכה יברך עליו? אם הוא חביב עליו יותר מהמאכל העיקרי, יברך עליו את הברכה הראויה לו: 'מזונות', 'העץ' וכו'; ואם לאו - יש אומרים שמפני שאינו נהנה מהמאכל בהנאתו העיקרית יברך עליו 'שהכל' גם אם ברכתו העצמית היא 'מזונות', למשל; ויש אומרים שיברך עליו את ברכתו הראויה לו; ומכיון שהדבר שנוי במחלוקת, יש להמנע מאכילת המאכל הטפל לפני העיקרי, במידה וברכותיהן שונות. [שו"ע א, משנ"ב י-יא, שעה"צ כד, וביה"ל ד"ה ואינו]

בצלחתך מונחים בורקס לצד סלט ירקות - מה תברך?

האוכל 'קרקרים' ושאר מיני מזונות כיוצא בהם, עם גבינה, יוגורט, 'סלטים', או ממרח כלשהו - מברך רק על מיני המזונות, כיון שהדברים האחרים שאוכל מטרם 'להשלים' את אכילת מיני המזונות, ואף אם הם ערבים לחכו וחפץ מאד לאוכלם. אולם, כשאוכל מיני מזונות לצד דברים אחרים שאינם באים להשלים את המזונות, וכגון שאוכל 'בורקס' לצד סלט ירקות, וכל שכן כשאוכל תבשיל 'מזונות' לצד מאכל אחר, כגון 'פתיתים' לצד תפוחי אדמה - מברך על כל מאכל בנפרד. והאוכל 'קוגל אטריות' עם מלפפון חמוץ - לדעת רוב הפוסקים המלפפון טפל ונפטר בברכת הקוגל; ויש שצ"ד שאינו נחשב כטפל. [משנ"ב ו, ושעה"צ כ-כא; ביאורים ומוספים דרשו, 17]

באיזה מקרה מְשַׁנָּה הכנסת העוגה לתנור למשך זמן קצר את הברכה?

מילוי של עוגה נחשב כטפל לעוגה, ואין לברך עליו בנפרד, ואף אם מדובר במילוי שיש לו חשיבות בפני עצמו, כמצוי בעוגת גבינה העשויה משכבה עבה של גבינה וקצפת המונחת על שכבה של בצק. אולם, מילוי בעל חשיבות שלא אפאוהו יחד עם הבצק, אלא הניחוהו על גבי הבצק לאחר האפייה - יש לברך עליו בנפרד. ואם שבו ואפו את הבצק יחד עם המילוי, אף למשך זמן מועט - כמצוי בתהליך אפייתן של עוגות מסוימות - יש שהורה כי אין לברך על המילוי. ואם חלק ה'מזונות' נועד רק להחזיק את שכבת המילוי או הקצפת, ובאכילת המאכל אין המטרה כלל לאכילת הדגן - יש לברך רק על המילוי. [שו"ע ב, ומשנ"ב יב-יג; ביאורים ומוספים דרשו, 21-23]

אתמול למדנו

- כמה מיני מאכל שאין ברכותיהם שוות המעורבים יחדף ואין בהם מחמשת מיני דגן, אך אחד מהם חשוב מכולם, והאחרים לא נועדו אלא כתוספת למין העיקרי, ולהכשרתו - הריהו נחשב לעיקר, ויברך עליו, והאחרים נפטרים בברכתו.
- מאכל הטפל למאכל אחר, דהיינו שאינו נאכל לשם מזון ושובע, או לשם הנאה ממנו, אלא כנספח המשלים ומכשיר אכילת מאכל אחר - הריהו נפטר בברכת המאכל העיקרי, ואין לברך עליו. אך אם מתערבת באכילתו כוונה גם לאכילת הטפל מצד עצמו - חובה לברך עליו כעל כל מאכל אחר.

מחר נלמד

- אתה נאלץ לשמוע קידוש מאדם ש'בולע' את המילים - כיצד תנהג?
- האם ניתן לכתחילה להוציא אדם אחר בברכת 'בורא נפשות'?
- איזו משמעות הלכתית יש לאכילה ליד שולחן?